

Abstract. *Bakhmat L. V. Self-assessment as a powerful tool for professional growth of teachers and professional standards.*

Introduction. *Forming the competencies of modern teachers is getting more and more difficult. Therefore, professional standards are carefully designed in order to make a basis – the so called a benchmark for evaluating teaching performances and for building necessary skills. Around the world, self-assessment is considered a powerful motivating tool for professional development.*

Purpose. *The article is aimed at analyzing professional standards and the importance of self-assessment.*

Results. *According to numerous research data, a positive tendency of pedagogical education continuation was proven. Along with the data, a growing interest of teaching workforce in lifelong learning was revealed. Moreover, teacher trainers point it as an essential element of successful performance. To guarantee highly effective teaching, it's necessary to be adequate in assessing own practices. Generally, self-assessment is believed to be a continuing process of evaluating performance effectiveness to determine required improvements. To evaluate the current level of self-assessment various frameworks are used worldwide. Traditionally, most of them use the domains introduced by Charlotte Danielson. Still, it's strongly recommended to combine self-assessment techniques with peer feedback.*

Originality. *Analyzing the definition of self-assessment and the role it plays in the frameworks designed for professional development is incredibly important.*

Conclusion. *A driving force for professional growth, self-assessment is crucial for pedagogical workforce. Several tools are applied for adequate evaluation. They are aimed at performances and improvements.*

Key words: *professional standards; professional assessment; self-assessment; reflection; teaching practices; self-development; education system; lifelong learning; peer feedback.*

*Одержано редакцією 09.03.2017
Прийнято до публікації 16.03.2017*

УДК 371.004.9:531.851

Калініна Людмила Миколаївна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу економіки та управління
ЗСО Інституту педагогіки НАПН України,
Калініна Ганна Михайлівна,
аспірантка Інститут педагогіки НАПН
України Інституту педагогіки НАПН
України, м. Київ, Україна

ФАКТОРНО-КРИТЕРІАЛЬНА МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ШКОЛОЮ

Анотація. *Обґрунтовано необхідність комплексного оцінювання ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління у тринарній системі «управління – механізм управління – організаційний механізм управління», розкрито сутність дефініції, що визначають процес ефективності, результати освітньої діяльності, ефективність інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою та критеріїв її оцінювання. Наведено теоретично обґрунтовану факторно-критеріальну модель оцінювання інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою, що містить фактори і параметри, які характеризують процес ефективності: 1) якість систематизації змісту структурної й оперативної інформації; 2) стратегічна і цільова спрямованість інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою; 3) ефективність і раціональність*

органіграми інформаційного забезпечення управління; 4) достатність техніко-технологічних засобів і сформованість ІКТ-компетентності працівників школи; 5) результативність освітньої діяльності учнів у школі, критерії оцінювання ефективності процесу інформаційного забезпечення та їх критеріальні показники. Розкрито комплексну методiku оцінювання ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою, наведено статистично достовірні дані про наявність сильної кореляції між значеннями у вибірках та між рівнями інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою й результативністю освітньої діяльності учнів експериментальних шкіл.

Ключові слова: ефективність; ефективність управління; оцінювання; фактори; критерії; показники; інформаційне забезпечення організаційного механізму; факторно-критеріальна модель; результати освітньої діяльності.

Постановка проблеми. Існуюча система державно-громадського управління школою не відповідає реаліям сьогодення, невчасно реагує на виклики в суспільстві і на запити замовників освіти, не спрацьовує на стратегічний розвиток і як наслідок не сприяє підвищенню ефективності управління. Причинами такої ситуації є недостатня розробленість і теоретичне обґрунтування механізмів визначення ефективності управління в соціально-педагогічних системах, зокрема *інформаційного забезпечення організаційного механізму управління (надалі ІЗОМУ)*, термінологічна невизначеність окресленої проблематики, зокрема концептуального підґрунтя термінів «ефективність управління», «ефективність інформаційного забезпечення управління», «ефективність інформаційного забезпечення механізмів управління», «ефективність інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою», неможливість дотримання вимог під час реалізації управління й оцінювання власне самого процесу ефективності управління.

Крім того, існує також потреба в розробленні методик оцінювання ефективності управління школою та *ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою*, що базуватимуться на кваліметричних засадах, аналітичному підґрунті оцінювання процесу ефективності, використанні сучасного програмного забезпечення, он-лайн-інструментів (online (social) tools), сервісів [7; 10; 13; 18; 19].

Аналіз останніх досліджень. У теорії і методиці управління освітою висвітлено застосування кваліметричного підходу до окремих об'єктів і процесів управління, інструментарій оцінювання ефективності процесів і видів діяльності: О. Ануфрієва, Г. Дмитренко, В. Олійник (результативність діяльності учнів і вчителів), Л. Ващенко (критерії розвитку інноваційного середовища), Г. Єльнікова (кваліметричний стандарт діяльності вчителя), В. Лазарев (ефективність системи внутрішкільного управління розвитком), П. Третьяков (критерії оцінювання просування школи у своєму розвитку), В. Маслов (критерії сформованості професійної компетентності керівника школи), В. Уайт (референтні критерії оцінювання якості внутрішньої ефективності роботи школи), М. Вудхолл і М. Блауг (критерії оцінювання вкладень у середню освіту за узагальненим індексом продукції сфери освіти), Т. Шульц (кількісні показники ефективності освіти з економічних позицій) [5, с. 305–307], Л. Калініна (критерії оцінювання ефективності управління загальноосвітнім навчальним закладом і ліцеєм, методика визначення абсолютних показників ефективності) [4; 5, с. 307–327; 9, с. 52–62; 11], Л. Калініна (критерії оцінювання сформованості інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу) [12], К. Колос (критерії оцінювання ефективності комп'ютерно орієнтованого навчального середовища закладу післядипломної педагогічної освіти) [15, с. 80–92; 16] та ін.

Мета дослідження полягає у висвітленні теоретично обґрунтованої та експериментально перевіреної факторно-критеріальної моделі *ефективності оцінювання інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою* на кваліметричних засадах, результатів її впровадження в управлінську практику.

Результати дослідження. Теоретичним підґрунтям побудови *факторно-критеріальної моделі ефективності оцінювання інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою* є сукупність концептуальних ідей про впорядкування інформаційних процесів збору, опрацювання і збереження організаційно-управлінських даних із застосуванням технічних засобів та ІКТ (В. Биков, В. Кремень, В. Бодряков, В. Журавльова, Л. Карташова, В. Лапінський, М. Носкова, О. Орлов, В. Руденко, Ю. Чернов) [2; 13; 17, с. 8, 10; 10; 18; 19], систематизацію інформаційних потоків, які функціонують у педагогічних системах (В. Маслов, Л. Калініна, Л. Фішман), визнання особистості, освіти, інформації й теоретичного знання стратегічними ресурсами та найістотнішими цінностями у країні та субстратом управління (Р. Абдєєв, Л. Калініна), оптимальне поєднання змісту та обсягу інформації з її адресним одержанням для розв'язання професійних завдань суб'єктами управління, освітнього процесу, самоуправління й громадського самоврядування (Л. Калініна) [8; 11; 12], визначення рівнів цілей інформаційної діяльності (Ю. Каширин) [14].

Для здійснення оцінювання процесу ефективності *інформаційного забезпечення організаційного механізму управління (ІЗОМУ) школою*, насамперед, означимо сутність понятійно-термінологічного поля проблематики. У англомовній науковій літературі використовуються два співзвучні, але відмінні за змістом поняття – «effectiveness» та «efficiency» [20]. Якщо обирати, за яким із цих понять залишити в українській мові назву «ефективність», то перевагу слід надати першому «effectiveness» (лат. *effectivus* – діяльний, творчий), а не другому – «efficiency», що широко вживане в економічній теорії й означає співвідношення між корисністю здобутих результатів і ресурсними витратами.

За терміном «ефективність» краще закріпити переклад потрібних результатів, наслідків, які надають найбільший ефект, як результативність і «кінцеві результати», як ступінь досягнення об'єктом управління кінцевих (запланованих) результатів, як міра наближення фактичних результатів до визначених цілей або завдань. Інтегративним критерієм ефективності в такому сенсі виступає суспільна значущість і корисність, що дуже природно впливає з наведеного вище і визначається рівнем реалізації визначених цілей і завдань. Тому під терміном «ефективність інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою» будемо розуміти *оціночну категорію* забезпечення організації управління школою системою структурованої та оперативної інформації, що визначається рівнем досягнення місії, стратегічної, тактичної й оперативної цілей, завдань організації управління, що підпорядковані меті освіти у ЗСО в процесі реалізації суб'єктами управлінських функцій.

Ефективність інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою є полікомпонентним поняттям, використання якого передбачає врахування визначених змінних параметрів процесів, що характеризують організаційно-управлінську та інформаційну діяльність суб'єктів управління й освітнього процесу, окремих підрозділів і школи в цілому *та є* об'єктом розгляду й оцінювання. *Ефективність інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою* співвідноситься з внутрішнім інформаційно-освітнім середовищем школи, параметрами його розвитку і ступенем відповідності його якісних і кількісних властивостей цільовим функціям, а також має розглядатися з урахуванням досягнень запланованих результатів, що окреслені в часовому вимірі на майбутнє та мають бути врахованими при визначенні нових цілей, завдань, «стратегічного набору» й інших перспектив інноваційно-технологічного розвитку [6].

Як бачимо, слід говорити про *ефективність інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою* в ракурсі результативності організації управління з позицій заданих цільових функцій, тобто результатів досягнення чи не

досягнення місії, стратегічних, тактичних, операційних цілей, реалізації стратегічного набору, програм і проектів, розв'язання визначених завдань, що мають досягатися за рахунок ефективного використання людських та інших видів ресурсів, підвищення якісних характеристик процесів організації у школі, сформованості особистісних якостей суб'єктів управління й характеристик організації освітнього процесу.

Оцінювання й вимірювання якості результатів освіти є виключно складною методологічною проблемою, а також важливим складником не лише оцінювання ефективності *інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою*, а й оцінювання ефективності управління школою в системі розгляду дослідника або практика. Слід акцентувати увагу, що йдеться про характеристики та якості особистості, які через свою сутнісну природу не можуть бути вираженими повністю в цифрах і формулах, бути співвідносними з фінансовими витратами на освіту, які до останнього часу не стали предметом системного і фінансового аналізу.

Ефективність процесу організації управління школою залежить від багатьох зовнішніх і внутрішніх чинників, раціонального використання ресурсів, здійснення заходів, що спрямовані на забезпечення можливості здійснення ефективної організації управлінської діяльності й самоорганізації різних видів діяльності задля досягнення соціально значущих і особистісних цілей всіх задіяних в освітньому та управлінському процесах.

Уточнимо сутнісне значення факторів впливу у ракурсі предмета розгляду – процесу ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою. Латиною *фактор* (factor) – це чинник, умова, причина якогонебудь явища або процесу, а *показник* є їх ознакою. Те саме, що і показник, означає *параметр* (грец. parametreo – міряю, співставляю) – це величина, що характеризує будь-яку властивість явища, процесу або системи, що підлягає оцінюванню та представляє визначену характеристику генеральної сукупності.

Оскільки ключовим завданням для суб'єктів управління та освітнього процесу в школі є вироблення інформації, створення системи структурованої та оперативної інформації за певними критеріями її відбору, забезпечення всією сукупністю інформації процесу організації управління й реалізації управлінських функцій, вироблення на її основі управлінських рішень, то й вимір ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою має здійснюватися через оцінювання визначальних факторів і параметрів впливу на означені процеси.

Відповідно до окресленого предмета розгляду *фактори* як багатокomпонентні утворення умовно поділено на 5 груп, що репрезентовані багатокритеріальними показниками. Вимір кожного *фактора* інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою, у свою чергу, потребує встановлення відповідних *критеріїв і параметрів* (показників) оцінювання його прояву.

Поняття *«критерій»* (від грец. kriterion – засіб для судження) у словниках розглядається як «ознака, підстава для оцінювання, визначення або класифікації чогось, мірило оцінювання» [1, с. 465], «<...> наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь» [1, с. 838]. *Критерій* є основою для оцінювання й вимірювання або порівняння чого-небудь тобто явища або процесу, що вивчається, а *показник* є ознакою явища або процесу. Те саме, що і показник, означає категорія «параметр» (грец. parametreo – міряю, співставляю) – це величина, що характеризує будь-яку властивість явища, процесу або системи, що підлягає оцінці та яка представляє визначену характеристику генеральної сукупності.

У дослідженні *критерій* розглядаємо як ознаку, на основі якої будемо здійснювати оцінювання ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою тобто засіб перевірки ефективності. Проявом кожного критерію

оцінювання ефективності ІЗОМУ школою на певному етапі розвитку інформаційно-освітнього середовища школи є відповідна система критеріальних показників.

Метою оцінювання є визначення рівня відповідності забезпечення інформацією організаційного механізму управління та якісної результативності освітньої діяльності учнів у школі певним вимогам, нормативам, стандартам, які мають також бути подані в тих самих шкалах, що й показники, які мають бути отримані на реальних об'єктах. Необхідність об'єктивного оцінювання ефективності процесу передбачає розроблення й опис комплексної методики якісного та кількісного оцінювання ефективності управління школою, а також її складника оцінювання ефективності ІЗОМУ школою.

Для здійснення такого виміру в процесі дослідження побудовано теоретично обґрунтовану факторно-критеріальну модель оцінювання *ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою*, згідно з якою передбачено, насамперед, визначення факторів, кількісних і якісних параметрів факторів ефективності, добір шкал оцінювання, які характеризують ІЗОМУ школою, критеріїв їх виміру, а також визначення коефіцієнтів вагомості факторів і критеріїв. Незалежною змінною в дослідженні визначено фактор, який безпосередньо впливає на об'єкт вивчення – процес ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою (табл. 1):

Таблиця 1

Факторно-критеріальна модель оцінювання ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою

Фактори (F) / та їх компоненти	Коефіцієнт вагомості факторів (m)	Критерії ефективності (показники)	Коефіцієнт прояву f_k за критерієм (рівень)
1	2	3	4
Фактор (F₁) Якість систематизації змісту структурної та оперативної інформації для організації управління школою			
(F ₁₁) Організація систематизації змісту внутрішньої та зовнішньої інформації, що необхідна для організації управління школою в межах циклу «навчальний рік».		1. Наявність цілеспрямовано відібраної інформації органів державної та виконавчої (центральної та місцевої) влади та її систематизованого змісту згідно з циклом управління згідно обраного об'єкта управління у школі. 2. Наявність цілеспрямовано відібраної інформації органів місцевого самоврядування та її систематизованого змісту згідно з циклом управління. 3. Наявність цілеспрямовано відібраної статистично-документальної звітної інформації та її систематизованого змісту згідно з циклом управління. 4. Наявність цілеспрямовано відібраної звітної та облікової фінансово-економічної інформації та її систематизованого змісту згідно з циклом управління.	

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
		<p>5. Наявність цілеспрямовано відібраної організаційно-управлінської інформації та її систематизованого змісту згідно з циклом управління.</p> <p>6. Наявність цілеспрямовано відібраної законодавчо-правової інформації та її систематизованого змісту згідно з циклом управління.</p> <p>7. Наявність цілеспрямовано відібраної інформації про особу учня та її систематизованого змісту згідно з циклом управління.</p> <p>8. Наявність цілеспрямовано відібраної персональної інформації про суб'єктів управління та освітнього процесу в школі та її систематизованого змісту згідно з циклом управління.</p> <p>9. Наявність цілеспрямовано відібраної соціальної інформації про надання освітніх, медичних і інших видів послуг і результативності освітньої діяльності учнів та її систематизованого змісту згідно з циклом управління.</p> <p>10. Наявність цілеспрямовано відібраної наукової інформації про теорію та практику управління освітою та її систематизованого змісту.</p>	
(F ₁₂) Відповідність та достатність змісту та обсягу організаційно-управлінської інформації потребам суб'єктів управління та освітнього процесу для досягнення результативності освітньої діяльності учнів.		<p>1. Достатність обсягу структурної та оперативної інформації для здійснення суб'єктами управління та освітнього процесу управлінських циклів упродовж навчального року.</p> <p>2. Достатність обсягу структурної та оперативної інформації для розроблення та обґрунтованості стратегічно важливих рішень, проектів, програм розвитку щодо забезпечення рівного доступу та надання якісної освіти у школі.</p> <p>3. Відповідність і достатність змісту структурної та оперативної інформації потребам замовників якісної освіти в школі.</p> <p>4. Відповідність і достатність змісту управлінської інформації інформаційним потребам суб'єктів управління та освітнього процесу.</p> <p>5. Відповідність змісту управлінської інформації організаційній структурі й запитам суб'єктів-користувачів у структурі ДГУ.</p>	

1	2	3	4
Фактор (F₂) Стратегічна та цільова спрямованість інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою			
<p>(F₂) Відповідність та достатність змісту управлінської інформації цілям організації управління школою.</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1. Відповідність змісту та достатність обсягу внутрішньої стратегічної тематичної й підсумкової інформації стратегічним цілям управління школою. 2. Відповідність змісту та достатність обсягу внутрішньої управлінської інформації тактичним цілям управління школою. 3. Відповідність змісту та достатність обсягу внутрішньої управлінської інформації оперативним цілям управління школою. 4. Відповідність змісту та достатність обсягу зовнішньої стратегічної тематичної й підсумкової інформації стратегічним цілям управління школою. 5. Відповідність змісту та достатність обсягу зовнішньої управлінської інформації тактичним цілям управління якістю освіти в школі. 6. Відповідність змісту та достатність обсягу зовнішньої управлінської інформації оперативним цілям управління якістю освіти у школі. 7. Наявність чітко визначеної та концептуально обґрунтованої стратегії розвитку інформаційного забезпечення організації управління на основі дерева цілей та програми розвитку школи. 8. Здатність суб'єктів управління сформулювати мету та структурувати завдання інформаційного забезпечення організації управління в школі. 9. Відповідність цілей і завдань інформаційного забезпечення організації управління місії, здатність реалізувати цільовий підхід і стратегію досягнення цілей управління. 10. Відповідність цілей і завдань інформаційного забезпечення організації управління професійним цілям і завданням суб'єктів управління та освітнього процесу в школі. 	

1	2	3	4
Фактор (F₃) Ефективність та раціональність організації інформаційного забезпечення управління			
<p>(F₃₁) Організованість і взаємоузгодження дій суб'єктів управління і освітнього процесу в структурі системи інформаційного забезпечення управління якістю освіти.</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1. Організація процесів визначення та систематизації інформаційних потреб суб'єктів управління й освітнього процесу щодо організації управління та реалізації організаційних механізмів. 2. Організація чіткого розподілу функцій суб'єктів управління та освітнього процесу в процесі реалізації інформаційних процесів: відбір, збір, аналіз, синтез, структурування, опрацювання, передача, використання, трансформація, збереження, архівування, визначення форм добору, аналізу і структурування даних у структурі системи інформаційного забезпечення управління школою. 3. Організація систематизації змісту управлінської інформації у школі з урахуванням інформаційних потреб суб'єктів управління та ієрархічних рівнів управління. 4. Організація систематизації джерел вироблення інформації й визначення каналів її надходження до школи. 5. Організацію руху інформації на основі змістовно-цільового взаємозв'язку та впорядкованості, спрямованого від джерел інформації або суб'єкта-джерела інформації до суб'єктів-користувачів інформації у школі (організація диференціації інформаційних потоків у структурі інформаційної системи) відповідно до цілей і завдань суб'єктів управління. 6. Організація своєчасного надходження структурованої та систематизованої інформації від суб'єктів управління та освітнього процесу на відповідний рівень ієрархічної системи управління. 7. Організація раціонального використання інформації відповідно до управлінських потреб і функційно-посадових обов'язків суб'єктів управління, наскрізного узгодженого управління інформаційними та матеріальними потоками у школі. 8. Організація раціональної інформаційної діяльності суб'єктів управління з урахуванням фактору часу. 	

1	2	3	4
		<p>9. Організація системи багаторангового доступу до інформації в системі інформаційного забезпечення та відкритості до інформації користувачам.</p> <p>10. Забезпечення раціональної органіграми електронного документообігу в школі.</p>	
(F ₃₂) Структурування ІР в системі інформаційного забезпечення управління.		<p>1. Наявність систематизованих тематичних ресурсів у школі.</p> <p>2. Наявність структурованого змісту тематичних ІР.</p> <p>3. Наявність структурованих або класифікованих джерел вироблення інформації і каналів надходження управлінської інформації до школи.</p> <p>4. Наявність банків і баз даних (БД), автоматизованих БД, АРМ, локальних ІУС.</p> <p>5. Наявність структурованої законодавчо-правової інформації та тематичних ресурсів щодо управління освітою.</p>	
(F ₃₃) Налагодження взаємодії компонентів і елементів у архітектурі системи інформаційного забезпечення управління в школі.		<p>1. Цілеспрямоване формування внутрішніх і зовнішніх інформаційних потоків та оптимізації їх циркуляції в архітектурі системи інформаційного забезпечення управління за періодичністю й термінами надходження інформації та іншими характеристиками.</p> <p>2. Чітке визначення об'єктів прямого і зворотного зв'язку, раціональне використання суб'єктами управління й освітнього процесу каналів прямого і зворотного зв'язку, незалежних каналів надходження інформації до школи.</p> <p>3. Наявність ефективної системи інформаційного обміну між суб'єктами управління в архітектурі системи інформаційного забезпечення управління школою.</p> <p>4. Наявність розробленої та обґрунтованої структури системи диференціації інформаційних потоків за суб'єктно-цільовою і змістовою ознаками у школі.</p> <p>5. Наявність налагодженої ієрархічної (вертикальної) та горизонтальної інформаційно- комунікаційної взаємодії суб'єктів управління і НВП у архітектурі системи.</p>	

1	2	3	4
Фактор (F₄) Достатність техніко-технологічних засобів та сформованість ІКТ компетентності працівників школи для організації управління школою			
<p>(F₄) Створення та розвиток техніко-технологічного забезпечення організації управління.</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1. Наявність та раціональне використання засобів комунікації на основі Інтернет-технологій для пошуку та передачі інформації, ІР. 2. Наявність комп'ютерної техніки та раціональне використання суб'єктами управління засобів комп'ютерної техніки для пошуку, аналізу, опрацювання, передачі, структурування, збереження, розповсюдження, архівування інформації, даних, ІР. 3. Наявність та раціональне використання засобів організаційної техніки для реалізації технологій збереження, представлення і використання інформації даних і документів. 4. Раціональне використання суб'єктами управління комп'ютерних інформаційних технологій і засобів ІКТ – СУБД, алгоритмічних мов, табличних процесорів (технології за видами опрацювання даних). 5. Раціональне використання суб'єктами управління текстових процесорів і гіпертекстів, графічних процесорів, графічних пакетів, програм для роботи з електронними таблицями (засоби за видом опрацювання графіки). 6. Раціональне використання експертних систем (за видом опрацювання знань). 7. Наявність та використання систем і засобів мультимедіа і гіпермедіа; програмних засобів міжкомп'ютерного зв'язку, програмних засобів управлінського та навчального призначення. 8. Володіння стандартним пакетом Microsoft Office. 9. Володіння прикладним програмним забезпеченням у сфері професійної управлінської діяльності. 10. Користування Інтернет-ресурсами, соціальними мережами і платформами для задоволення інформаційних професійних потреб і вирішення управлінських завдань. 	

1	2	3	4
Фактор (F_5) Результативність освітньої діяльності учнів у школі			
(F_{51}) Результати навчальних досягнень учнів на рівні школи		1. Частка успішності. Частка навчальних досягнень достатнього і високого рівня.	
(F_{52}) Результати ЗНО		1. Частка навчальних предметів, за якими результати ЗНО учнів на достатньому рівні. 2. Частка навчальних предметів, за якими результати ЗНО учнів вищі за достатній рівень	
(F_{53}) Результативність участі в роботі МАН		1. Частка призерів 2-го етапу 2. Частка призерів 3-го етапу 3. Частка призерів 4-го етапу	
(F_{54}) Результативність участі в предметних олімпіадах		1. Частка призерів 2-го етапу 1. Частка призерів 3-го етапу 3. Частка призерів 4-го етапу	

До факторів (F) оцінювання у процесі побудови факторно-критеріальної моделі за результатами емпіричних досліджень і теоретичного прогнозування результатів віднесено такі: 1) (F_1) якість систематизації змісту структурної й оперативної інформації для організації управління школою; 2) (F_2) стратегічна і цільова спрямованість інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою; 3) (F_3) ефективність і раціональність організації інформаційного забезпечення управління; 4) (F_4) достатність техніко-технологічних засобів і сформованість ІКТ-компетентності працівників школи для організації управління нею; 5) (F_5) результативність освітньої діяльності учнів у школі. Критерії вимірювання ефективності *інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою* визначено з урахуванням раціонально виокремлених п'яти взаємопов'язаних факторів F , які, у свою чергу, структурно представлені функціями їх компонентів і параметрів (або показників): $F_1 = F_{11} + F_{12}$; F_2 ; $F_3 = F_{31} + F_{32} + F_{33}$; F_4 ; $F_5 = F_{51} + F_{52} + F_{53} + F_{54}$.

Показник ефективності *інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою* K_{eiz} визначаємо як суму п'яти факторів, репрезентованих 11 компонентами, за визначеними значеннями багатокритеріальних показників (див. факторно-критеріальну модель (табл. 1)) з урахуванням вагових коефіцієнтів ψ_i фактору – за формулою (1), яка в результаті низки перетворень (формула 2) і послідовних підстановок системи показників компонентів факторів F_1 (3), F_2 (4), F_3 (5), F_4 (6), F_5 (7) набуває такого вигляду (8). Отже, обчислення коефіцієнта ефективності *інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою* виконувалися в кілька етапів: спочатку обчислювалися значення п'яти факторів F_i , що представлені параметричними функціями цих, а потім уже визначалося значення коефіцієнту ефективності інформаційного забезпечення K_{eiz} конкретної експериментальної школи:

$$K_{eiz} = \sum_{i=1}^5 \psi_i \cdot F_i \quad (1)$$

$$K_{eiz} = \psi_1 \cdot F_1 + \psi_2 \cdot F_2 + \psi_3 \cdot F_3 + \psi_4 \cdot F_4 + \psi_5 \cdot F_5, \quad (2)$$

$$F_1 = \sum_{j=1}^2 x_{1,j} \quad (3)$$

$$F_2 = \sum_{j=1}^1 x_{2,j} \quad (4)$$

$$F_3 = \sum_{j=1}^3 x_{3,j} \quad (5)$$

$$F_4 = \sum_{j=1}^1 x_{4,j} \quad (6)$$

$$F_5 = \sum_{j=1}^4 x_{5,j} \quad (7)$$

$$K_{eiz} = \sum_{j=1}^2 \psi_{1,j} \cdot x_{1,j} + \sum_{j=1}^1 \psi_{2,j} \cdot x_{2,j} + \sum_{j=1}^3 \psi_{3,j} \cdot x_{3,j} + \sum_{j=1}^1 \psi_{4,j} \cdot x_{4,j} + \sum_{j=1}^4 \psi_{5,j} \cdot x_{5,j} \quad (8)$$

Математичний апарат оцінювання параметрів ефективності *інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою представлений* технологією статистичного опрацювання значень коефіцієнта ефективності K_{eiz} , алгоритмом визначення цього коефіцієнта (розроблений за аналогією алгоритму оцінювання ефективності управління загальноосвітнім навчальним закладом, детальний опис якого наведено в монографії автора) [5, с. 324–337].

Для встановлення числового значення коефіцієнта вагомості ψ_k кожного критеріального фактора і показника коефіцієнта ефективності під час формувального експерименту застосовано метод експертного оцінювання та самооцінювання респондентами експериментальних майданчиків відділу економіки та управління ЗСО, які брали участь в експерименті.

Критерії визначення рівнів ефективності *інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою* відповідатимуть кількісним і якісним показникам за «абсолютною шкалою» та їх відношенням: високий, достатній, задовільний, низький. Для якісних оцінок показників факторів і їх компонентів у процесі експерименту розроблено механізм переводу отриманих результатів в кількісні показники для їх статистичного узагальнення. Оцінювання стану реалізації кожного параметра здійснюється в умовних одиницях (балах). З метою отримання вірогідних результатів було застосовано метод математичного опрацювання даних і здійснено співставлення шкали оцінювання параметрів – емпіричних показників процесу *ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою*, які характеризуються сукупністю значень числової системи від 0 до 2 балів, і їхньою відповідністю до відсоткових значень: 0 балів – 0 %; 0,2 бали – 10,0 % відповідно; 0,4 – 20,0 %; 0,6 – 30,0 %; 0,8 – 40,0 %; 1 бал – 50,0 %; 1,2 – 60,0 %; 1,4 – 70,0 %; 1,6 – 80,0 %; 1,8 – 90,0 %; 2 бали – 100,0 %. За аналогією, якщо значення коефіцієнта *ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою* (K_{eiz}) знаходяться в інтервалі від: 0 до 0,39, то рівень ефективності інформаційного забезпечення ОМУ школою відповідає низькому рівню; 0,4 до 0,6 – задовільному рівню; 0,61 – 0,8 достатньому рівню та відповідно від 0,81 до 1,0 – високому рівню (табл. 2):

Узаємозв'язок рівнів ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою з величиною оцінного коефіцієнта ($Keiz$)

Рівні інформаційного забезпечення ОМУ школою	Інтервал значень коефіцієнта ефективності інформаційного забезпечення ОМУ школою ($Keiz$)	Межі значень коефіцієнта ($Keiz$)
Високий	0,81 – 1	$0,81 \leq K \leq 1$
Достатній	0,61 – 0,8	$0,61 \leq K \leq 0,8$
Задовільний	0,4 – 0,6	$0,4 \leq K \leq 0,6$
Низький	0 – 0,39	$0 \leq K < 0,4$

У процесі дослідження окреслено основні змістові компоненти системи інформаційного забезпечення *організаційного механізму управління школою* за сферами вироблення інформації та каналами її надходження до суб'єктів управління і освітнього процесу. За видовою ознакою інформаційні – це різні потоки зовнішньої та внутрішньої інформації, що потребують структурування й оперативного використання у процесі управлінської діяльності:

– інформація, що надходить до школи від органів виконавчої (центральної й місцевої) влади (Президент України, Верховна Рада України і комітети ВРУ, Кабінет Міністрів України, Міністерства України, Міністерство освіти і науки України, обласна державна адміністрація (ОДА), обласна рада, міська рада), та яка знаходиться на офіційних сайтах державних органів управління освітою (за видовою ознакою зовнішня директивно-нормативна інформація – ЗДНІ);

– інформація, що надходить до школи від органів місцевого самоврядування (управління освіти і науки ОДА, управління освіти і науки міської ради, районна державна адміністрація (РДА), районна рада депутатів, виконавчий комітет міської ради, управління (відділ) освіти РДА), та яка знаходиться на державних освітніх ресурсах, офіційних порталах і сайтах органів місцевого самоврядування, регіональних освітніх ресурсів, порталах регіональних освітніх ресурсів (за видовою ознакою зовнішня директивно-нормативна управлінська й освітня інформація – ЗДНІ (УО));

– інформація, що надходить до школи від НАПН України та її структурних підрозділів, наукових установ, наукових центрів, наукової спільноти та знаходиться на офіційних сайтах наукових установ, е-бібліотек, Інтернет-ресурсів освітнього і науково-освітнього призначення (за видовою ознакою – наукова інформація (НІ));

– інформація, що надходить до школи з соціокультурної сфери суспільства і знаходиться на порталах і сайтах організацій, що функціонально пов'язані з діяльністю школи, регіональних освітніх ресурсах, ресурсах освітнього книговидавництва і преси, інформаційних тематичних ресурсах, пов'язаних з особливостями впровадження у процесі управління, навчання, виховання та розвитку учнів інформаційних, Інтернеті й телекомунікаційних технологій, та які інформують про виставки, конкурси, олімпіади;

– інформація, що виробляється у школі та ліцеях (за видовою ознакою – внутрішня управлінська інформація (ВУІ)).

У процесі виконання експерименту було розроблено анкети, опитувальники для спостереження й бесід із керівниками школи і суб'єктами освітнього процесу, картки з метою вивчення й оцінювання стану інформаційного супроводу організації управління школою, запровадження *організаційних механізмів управління, методик визначення коефіцієнту забезпечення організаційного механізму управління інформацією певного виду*, що визначався через n -ну кількість показників.

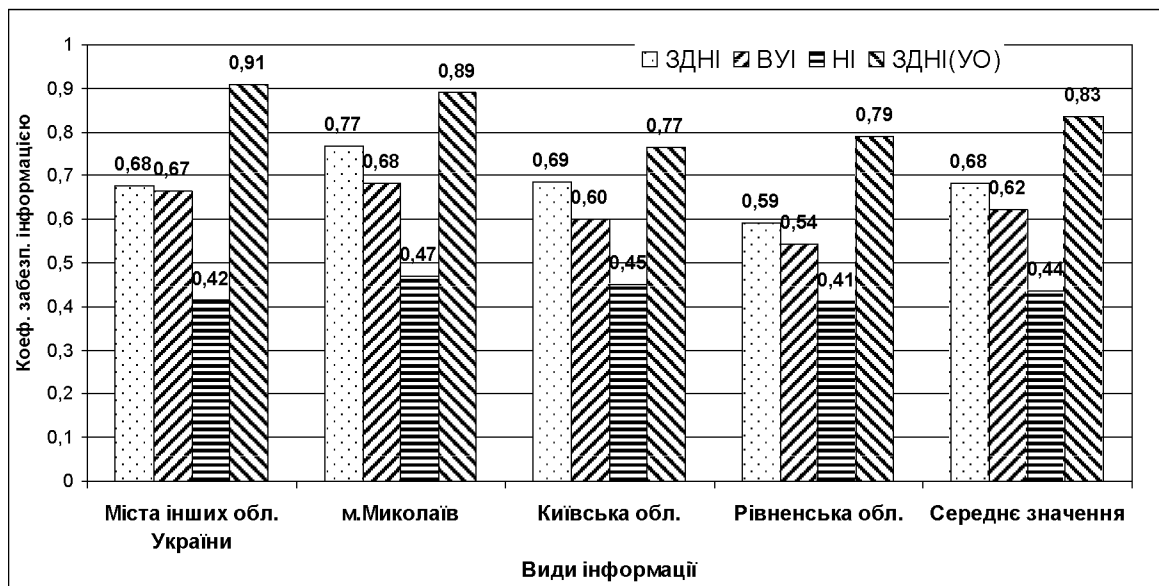
Розрахунок коефіцієнта ($K_{зоудні}$) забезпечення організаційного механізму управління школою директивно-нормативною інформацією проводимо за емпіричними

даними і за аналогією визначення коефіцієнта інформаційного забезпечення управління

$$K_{iz} = \frac{\sum_{i=1}^n K_{niz}}{n} \quad (9)$$

ЗНЗ [5, с. 204] за такою формулою: середньоарифметичну величину. Результати опрацювання даних 598 респондентів, які брали участь в експерименті, структуровано у відповідних таблицях і за узагальненими результатами графічно представлено на рис. 1.

Аналіз даних свідчить про задовільний рівень забезпечення респондентів науковою інформацією, значення коефіцієнта становить ($K_{zni}=0,44$), що є найнижчим порівняно з іншими її видами. Про достатній рівень забезпечення організації управління внутрішньою управлінською інформацією свідчить значення обчисленого її коефіцієнта ($K_{zvi}=0,62$), але слід констатувати про знаходження його значення на нижчій межі. Достатній рівень забезпечення організації управління школою посідає зовнішня директивно-нормативна інформація ($K_{zdi}=0,68$) і високий рівень забезпечення суб'єктів управління зовнішньою інформацією, що виробляють органи державного управління освітою ($K_{zdi}(yo)=0,68$) і підтверджено відповідними значеннями. Поміж джерел вироблення зовнішньої управлінської та соціально-педагогічної інформації щодо забезпечення змісту й організації управління школою пріоритетне місце посідає відділ освіти РДА (питома вага =73 %).

Рис. 1. Графічне подання результатів аналізу даних, що отримані на констатувальному етапі експерименту в розрізі різних областей України щодо змістового наповнення інформаційного забезпечення організаційного механізму управління

На думку 89 % респондентів, районні відділи освіти як джерела безперервного вироблення зовнішньої інформації потребують не реорганізації, а ліквідації задля зменшення бюрократичної «паперотворчості», що продукують відділи освіти всіх ієрархічних рівнів, здійснення делегування повноважень і сфер відповідальності на нижчі рівні управління освітою, зменшення кількості ієрархічних органів влади й органів управління освітою і за рахунок цього відбудеться впорядкування інформаційних потоків, оптимізація обсягів інформації, якими можна буде користуватися. Необхідно заборонити вимагати від школи подавати інформацію, яку

можна отримати зі статистичної звітності школи, і не змушувати дублювати впродовж навчального року пакети документів, які містять незмінні дані. Респонденти є переконаними в тому, що негайного перегляду потребує інструкція з ведення ділової документації в напрямі зменшення зайвої паперотворчості; упорядкування системи діловодства і номенклатури справ, розроблення реального переліку необхідних документів і визначення терміну їх зберігання, оскільки вони не у змозі забезпечити якісне виконання 121 пункту номенклатури справ, оскільки в закладах відсутні канцелярії, спеціальні фахівці, а подекуди навіть секретарі.

При безпосередньому дослідженні *ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління* на основі побудованої факторно-критеріальної моделі експертна група за розробленим авторським інструментарієм установила рівні прояву кожного критерію ефективності на основі обчислення значень коефіцієнтів у розрізі значень п'яти відповідних і багатокомпонентних факторів. Обчислення значень коефіцієнтів ефективності K_{ei3} проводилося як лінійна комбінація емпіричних даних експериментальних шкіл і профільних ліцеїв шкіл, що отримані за авторською методикою.

Для перевірки робочої гіпотези дослідження, що полягала в гіпотетичному припущенні щодо отримання позитивного впливу від застосування запропонованої моделі інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою на ефективність процесу управління загалом і *результативністю освітньої діяльності учнів у школі* (фактор (F_5) факторно-критеріальної моделі) зокрема, необхідно встановити наявність статистично достовірного зв'язку між K_{ei3} і результатами освітньої діяльності K_{pod} , які відображалися комплексною оцінкою, що побудована з використанням значень вагових коефіцієнтів.

За отриманими експериментальними даними побудовано графік залежності між рівнями *ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школами* (K_{ei3}) і *результативністю освітньої діяльності учнів* (K_{pod}) у них, який однозначно вказує на наявність такої залежності, оскільки значення коефіцієнта при аргументі лінійної функції, що отримана методом найменших квадратів, яка апроксимує досліджувану залежність, більше нуля (рис. 2):

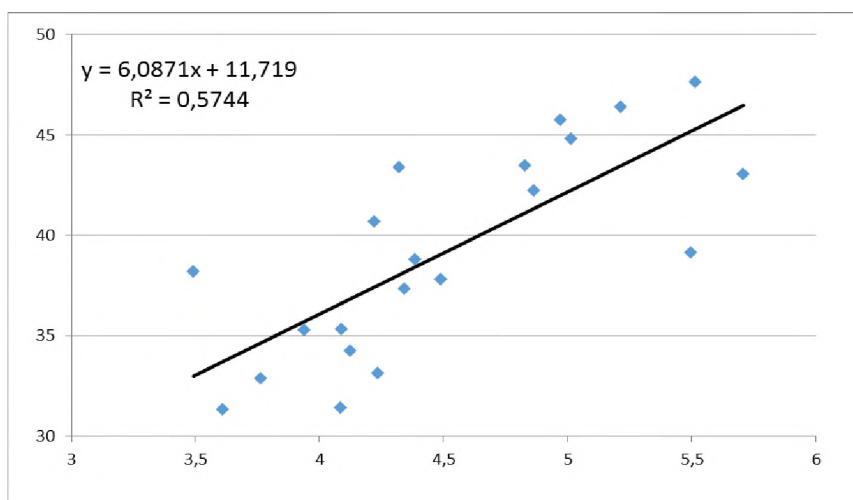

Рис. 2. Значення коефіцієнтів K_{pod} (вертикальна вісь), що подані в залежності від K_{ei3} (горизонтальна вісь), умовні бали

Наявність статистично достовірного зв'язку між K_{ei3} і K_{pod} також однозначно вказує на те, що підвищення рівня інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою неодмінно приводить до підвищення результативності

освітньої діяльності учнів, оскільки всі управлінські рішення й розгляд будь-якого питання здійснюються на основі достовірної інформації.

Для отриманих у процесі експерименту значень коефіцієнтів *Keiz* і *Kpod* обчислено коефіцієнт парної кореляції за формулою (10), де $\langle x \rangle$, $\langle y \rangle$ – середні значення для вибірок *Keiz*, *X* і *Kpod*, *Y*, відповідно.

$$\text{Correl}(X, Y) = \frac{\sum_{i=1}^{18} (x - \langle x \rangle)(y - \langle y \rangle)}{\sqrt{\sum_{i=1}^{18} (x - \langle x \rangle)^2 (y - \langle y \rangle)^2}}, \quad (10)$$

Отримане значення коефіцієнту парної кореляції $\text{Correl}(Keiz \text{ і } Kpod) = 0,758$ знаходиться в діапазоні від 0,7 до 1, що означає наявність сильної кореляції між значеннями у вибірках, а отже і між рівнями інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою і результативністю освітньої діяльності учнів в 17 експериментальних школах відділу та профільних ліцеях.

Таким чином, результати статистичного опрацювання отриманих даних у процесі формуального етапу експерименту однозначно вказують на наявність позитивного впливу підвищення рівня інформаційного забезпечення ОМУ школою, наявність сильної кореляції між значеннями у вибірках між рівнями та на істинність гіпотези дослідження.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, ефективність інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою є оціночною категорією в бінарній системі «ефективність інформаційного забезпечення управління – ефективність дії організаційного механізму управління», що визначається *якістю систематизованого змісту структурної та оперативної інформації для реалізації визначених цілей і завдань організації управління школою*, відповідністю достатнього обсягу організаційно-управлінської інформації різновидам організаційно-інформаційних механізмів і потребам суб'єктів управління й освітнього процесу для досягнення результативності освітньої діяльності учнів, підпорядкованих основній меті освіти та обумовлюється ключовими характеристиками як окремих структурних компонентів системи управління (організаційної, соціотехнічної, інформаційної, аналітичної, педагогічної, дидактичної, виховної, фінансово-економічної, нормативно-правової підсистем), так і системи управління освітою в цілому.

Необхідність об'єктивного оцінювання ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою і результативності освітньої діяльності учнів зумовили обґрунтування й опис методології побудови, модернізації та впровадження системи науково обґрунтованих і дієвих організаційних механізмів управління загальноосвітнім навчальним закладом у загальній середній освіті [7], комплексне розроблення методики кількісного та якісного оцінювання ефективності ІЗОМУ школою. Для цього пропонується використання побудованої факторно-критеріальної моделі оцінювання ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління школою, якою передбачено критеріальний вимір ефективності ІЗОМУ школою за п'ятьма взаємопов'язаними факторами, 11 експериментально перевіреними критеріями, кожен з яких містить від 2 до 10 показників включно.

Подальшого дослідження потребує здійснення оцінювання рівня ефективності впровадження у практику різних моделей державно-громадського управління школою з використанням сучасних інформаційних інструментів і експертних систем освітньої діяльності учнів на нових методологічних і концептуальних засадах, що дозволить виявити

переваги та їх недоліки у сфері освіти України, указати на необхідні напрями його розвитку на користь особистісного розвитку всіх зацікавлених у здобутті якісної освіти.

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1426 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Калініна Л. М. Теоретичні підходи до управління навчальним закладом // Л. М. Калініна // Директор школи. – 2004. – № 10. – С. 12–14.
4. Калініна Л. М. Теорія і практика функціонування обласного ліцею інтернатного типу : наук.-метод. посіб. / Л. М. Калініна, Н. В. Кнорр, М. І. Рябуха. – Київ–Херсон : Айлант, 2004. – 304 с.
5. Калініна Л. М. Інформаційне управління загальноосвітнім навчальним закладом : системи, процеси, технології : монографія / Л. М. Калініна. – Київ : Інформатодор, 2008. – 472 с.
6. Калініна Л. М. Теоретико-методичні засади інформаційного забезпечення організаційного механізму управління загальноосвітнім навчальним закладом : монографія / Л. М. Калініна. – Київ, 2014. – 285 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://undip.org.ua/news/library/monografii_detail.php?ID=5465.
7. Калініна Л. М. Автоматизована система управління «Школа» : моделювання і технологія використання / Л. М. Калініна // Освіта і управління. – 2006. – Т. 9. – Ч. 1. – С. 61–70.
8. Калініна Л. М. Інформаційні процеси в управлінській діяльності керівника закладу : сутність, специфіка та характерні ознаки / Л. М. Калініна // Науково-практичний журнал «Освіта і управління». – 2005. – Т. 8. – № 2. – С. 35–44.
9. Калініна Л. М. Факторно-критеріальна модель та технологія оцінювання ефективності діяльності загальноосвітніх навчальних закладів / Л. М. Калініна // Науково-практичний журнал «Освіта і управління». – 2010. – Т. 13. – № 1. – С. 52–62.
10. Калініна Л. М. Google-сервіси для вчителя. Перші кроки новачка : навч. посібн. /Л. М. Калініна, М. В. Носкова. – Львів : ЗУКЦ, 2013. – 182 с.
11. Калініна Л. М. Сучасні функції керівника школи : матеріали II Всеукраїнської наук.-практ. конференції [«Педагогічні інновації : ідеї, реалії, перспективи»]. – Суми : «Мрія-12 ЛТД, 1998. – С. 111–113.
12. Калініна Л. М. Теоретико-прикладні аспекти формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу : монограф. / Людмила Миколаївна Калініна. – Київ : Педагогічна думка, 2012. – 159 с.
13. Карташова Л. MS OUTLOOK : Засоби управління, електронна пошта, органайзер : практикум /Л. Карташова, В. Лапінський, Л. Калініна. – Київ : Шк. світ, 2008. – 128 с.
14. Каширин Ю. П. Определение уровней целей информационной деятельности / Ю. П. Каширин // НТИ. Сер. 2. – 1989. – № 10. – С. 13–17.
15. Колос К. Р. Дидактичні вимоги до комп'ютерно орієнтованого середовища закладу післядипломної педагогічної освіти [Електронний ресурс] / К. Р. Колос // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – Том 35. – № 3. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/834/619>.
16. Колос К. Р. Факторно-критеріальна модель оцінювання ефективності комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища закладу післядипломної педагогічної освіти / К. Р. Колос // Information Technologies in Education. – 2015. – № 22. – С. 80–92.
17. Кремень В. Г. Категорії «простір» і «середовище» : особливості модельного подання та освітнього застосування / В. Г. Кремень, В. Ю. Биков // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2013. – № 2. – С. 3–15.
18. Человек и новые информационные технологии : Завтра начинается сегодня. – Санкт-Петербург : Речь, 2007. – 320 с.
19. Hart, A. Top 100 Tools for Learning 2015. Retrieved from URL <http://c4lpt.co.uk/top100tools/>
20. Longman: Dictionary of Contemporary English. Retrieved from <http://www.ldoceonline.com/dictionary/effective>.

References

1. *A large explanatory dictionary of modern Ukrainian* / compiler and editor-in-chief T. Busol. (2001). Kyiv; Irpin': «Perun» (in Ukr.)
2. *Encyclopaedia of formation* / of APS of Ukraine; editor-in-chief Kremen', V.H. (2008). Kyiv: Yurinkom Inter (in Ukr.)
3. Kalynyna, L. M. (2004). The theoretical going near a management educational establishment. *Dyrektor shkoly (Head Master)*, 10, 12–14 (in Ukr.)
4. Kalynyna, L. M., Knorr, N. V., & Ryabuha, M. I. (2004). Theory and practice of functioning of regional lyceum of boarding-school as: a scientifically-methodical manual. Kyiv-Kherson: Ailant
5. Kalynyna, L. M. (2008). The Informative management of the system, processes, general educational establishment: technologies: monograph. Kyiv: Informatodor (in Ukr.)

6. Kalynyna, L. M. (2014). *Theoretical and methodical principles of the informative providing of organizational mechanism of management general educational establishment: a monograph*. Kyiv. Retrieved from http://undip.org.ua/news/library/monografii_detail.php?ID=5465. (in Ukr.)
7. Kalynyna, L. M. (2006). CAS of management is design «School»: and technology of the use. *Osvyta y upravlynnya (Education and management)*, vol. 9, pat. 1, 61–70 (in Ukr.)
8. Kalynyna, L. M. (2005). The Informative processes in administrative activity of leader of establishment: essence, specific and characteristic signs. *Naukovo-praktychnyi zhurnal «Osvita y upravlynn'a» (Research and practice magazine «Education and management»)*, vol. 8, 2, 35–44 (in Ukr.)
9. Kalynyna, L. M. (2010). Factor-criterion model and technology of evaluation of efficiency of activity of general educational establishments. *Naukovo-praktychnyi zhurnal «Osvita y upravlynn'a» (Research and practice magazine «Education and management»)*, vol. 13, 1, 52–62 (in Ukr.)
10. Kalynyna, L. M., & Noskova, M. V. (2013). *Google- services for a teacher. The first steps of novice: train aid*. Lviv: ZUKZh (in Ukr.)
11. Kalynyna, L. M. (1998). *Modern functions of leader of school. Materials of II of the Allukrainian research and practice conference are the «Pedagogical innovations: of idea, reality, prospect»*. Sumy: «Mryia-12 LTD (in Ukr.)
12. Kalynyna, L. M. (2012). *Theoretical and applied aspects of forming of informative culture of leader of general educational establishment: a monograph*. Kyiv: Pedahogychna dumka (in Ukr.)
13. Kartashova, L., Lapyns'kyi, V., & Kalynyna, L. (2008). *MS OUTLOOK: Management facilities, e-mail, organizer: are practical work*. Kyiv: Shkyl'nyi svyt (in Ukr.)
14. Kashyryn, Yu. P. (1989). *Determination of levels of aims of informative activity*. NTL, series 2, 10, 13–17 (in Russ.)
15. Kolos, K. R. (2013). Didactics requirements are to the computer oriented environment of establishment of pastdiplom pedagogical education. *Informatychny tehnolohyi y zasoby navchannya (Information technologies and facilities of studies)*, vol. 35, 3. Retrieved from <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/834/619> in Ukr.)
16. Kolos, K. R. (2015). Factor-criterion model of evaluation of efficiency of the компютерно-орієнтованого educational environment of establishment of pastdiplom pedagogical education. *Informatychny tehnolohyi v osvity (Information Technologies in Education)*, 22, 80–92 (in Ukr.)
17. Kremen', V. H., & Bykov, V. Yu. (2013). Categories are «space» and «environment»: of feature of world-modeling and educational application. *Teorya y praktyka upravlynnya sotcyal'nyy systemamy (Theory and practice of management the frames of society)*, 2, 3–15 (in Ukr.)
18. *A man and new information technologies: Tomorrow begin today*. (2007). Sainkt-Peterburg: Rech (in Russ.)
19. Hart, A. Top 100 Tools for Learning 2015. Retrieved from URL <http://c4lpt.co.uk/top100tools/>
20. Longman: Dictionary of Contemporary English. Retrieved from <http://www.ldoceonline.com/dictionary/effective>.

Abstract. Kalynyna L. M., Kalynyna H. M. *Factor-criterion model of evaluation of efficiency of the informative providing of organizational mechanism of management by school.*

Introduction. There is a requirement in development of methodologies of evaluation of efficiency of management and efficiency of the informative providing of organizational mechanism of management school, that will be based on kvalymetryc principles, analytical soil of evaluation of process of efficiency, use of modern software, on-lain- instruments (online (social) tools), services.

Purpose consists in illumination of in theory reasonable and experimentally tested factor-criterion model of efficiency of evaluation of the informative providing of organizational mechanism of management school on kvalymetryc principles, results of her introduction in administrative practice.

Results. In the article the necessity of complex evaluation of efficiency of the informative providing of organizational mechanism of management is reasonable for the system «A management is a management mechanism is an organizational mechanism of management», essence of definitions, that determine the process of efficiency, results of educational activity, is exposed, «efficiency of the informative providing of organizational mechanism of management by school» and criteria of his evaluation.

The in theory reasonable factor-criterion model of evaluation of the informative providing of organizational mechanism of management is presented by school, that contains factors and parameters, characterizing the process of efficiency: 1) quality of the systematized maintenance of structural and operative information; 2) strategic and having a special purpose orientation of the informative providing of organizational mechanism of management by school; 3) efficiency and rationality of organygramms of the informative providing of management; 4) sufficientness of technical technological facilities and formed of ИКТ-competence of workers of school; 5) effectiveness of educational activity of students at school; criteria of evaluation of efficiency of

process of the informative providing and their criterion indexes. Complex methodology of evaluation of efficiency of the informative providing of organizational mechanism of management is exposed by school and statistically reliable data about the presence of strong correlation between values

Conclusion. *The use is offered of the built factor-criterion model of evaluation of efficiency of the informative providing of organizational mechanism of management school that is envisage the criterion measuring of efficiency by school after five mutual constrained factors, 11 by the experimentally tested criteria, each of that contains from 2 to 10 indexes inclusive.*

Key words: *efficiency; management efficiency; evaluation; factors; criteria; indexes; informative providing of organizational mechanism; factor-criterion model; results of educational activity.*

Одержано редакцією 07.04.2017

Прийнято до публікації 16.04.2017

УДК 371

КАНІВЕЦЬ Зоя Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики змісту освіти, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Анотація. *Розглянуто особливості поняття «інноваційна технологія навчання». Здійснено аналіз відсутності єдиного підходу до тлумачення понять «інновація», «технологія». Окреслено складність щодо використання інноваційних технологій навчання в навчально-виховному процесі сучасної української школи. Здійснено спробу викласти розуміння місця інноваційної технології навчання в процесі реформування сучасної української школи. На рівні перспектив подальшого дослідження проблеми входження інноваційних технологій навчання в освітній простір вітчизняної школи виокремлено роботу з вивчення тих навчальних технологій, які стануть обов'язковою складовою нової української школи, змінять систему викладання з банальної трансляції на проблемно-пошуковий підхід та допоможуть у формуванні цілісної, усебічно розвиненої особистості.*

Ключові слова: *інновація; технологія навчання; інноваційна технологія навчання; навчально-виховний процес; проблемно-пошуковий підхід; сучасна українська школа.*

Постановка проблеми. «Український учитель працює серцем, а світ виробляє педагогічний продукт за технологіями. І на одиницю цього продукту витрачає менше часу і зусиль, ніж у нас. Працюють із розумом. Праця «за поняттями» відрізняється від праці «за законами» великими перевитратами нервової енергії з незначними результатами на виході» (І. Підласий) [9, с. 353].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над вивченням сутності понять «інновація», «педагогічна технологія», «технологія навчання» працюють як вітчизняні (Б. Бархаєв, В. Беспалько, С. Гончаренко, Н. Корсунська, Т. Назарова, А. Нісімчук, В. Онищук, М. Пентилюк, І. Підласий, О. Пометун, Г. Селевко, І. Смолюк, О. Шпак), так і зарубіжні дослідники (М. Ераут, Р. Кауфман, П. Мітчелл, К. Сілбер, С. Френе).

Мета статті – проаналізувати особливості входження інноваційних технологій навчання в освітній простір сучасної української школи.

Виклад основного матеріалу. Сучасна педагогіка послуговується доволі «багатим» синонімічним рядом щодо поняття «технологія навчання». За визначенням